

Dokumendihaldusnõukogu koosoleku protokoll

Tallinn

15.10.2014 nr 26-3/14-
00226/006

Algus: 12.30 **Lõpp:** 14.30

Juhatas: Liivi Karpištšenko

Protokollis: Relika Metsallik-Koppel

Võtsid osa: Kaidi Vapper (Kerli Naruski asendaja)

Liivi Leomar

Kärt Allert

Liis Laaneloog

Hille Oidema

Reet Ringo

Riina Velleste

Pille Noodapera

Irina Ivahnenko

Ingrid Lehto

Uno Vallner

Marve Kaljumäe

Puudusid: Toivo Jullinen

Terje Viertek

Ilona Kään

Kutsutud: Janne Kerdo, Tallinna Majanduskool

Veiko Berendsen, Tartu Ülikool (TÜ)

Ingrid Pappel, Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ)

Raivo Ruusalepp, Tallinna Ülikool (TLÜ)

Pille Noodapera, Rahvusarhiiv

Kaarel Koosapoeg, PricewaterhouseCoopers Advisors

Risto Hinno, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, ITAO

Päevakord:

1. Dokumendihalduse alane haridus ja sellega seotud teemad (dokumendihaldurite kutsestandardid, infohalduse strateegia, dokumendihalduri roll).

Liivi Karpištšenko avas koosoleku ja tegi sissejuhatuse.

Liivi Karpištšenko: Aasta tagasi toimus kohtumine, kus rääkisime valdkonnaga seotud õppest. Asutused kirjeldasid oma soovid ja vajadused. Kutseõppe poolega oldi rahul, aga kõrgharidusega mitte. Probleemina toodi välja, et kõrgharidusega inimesi koolist tuleb, aga nad kaovad kuhugi ära. Leppisime kokku, et saame uuesti kokku. Koolid võiksid rääkida, kas on midagi uut ja mis.

Suurem teema, millest rääkida, on dokumendihaldur ja dokumendihalduse roll asutuses. Dokumendihaldusnõukogu (DHN) on võtnud seisukoha, et dokumendihaldur osaleb arendusprotsessis, aga ei saa seda juhtida. Mis roll jääb dokumendihaldurile? Kas ainult traditsioonilised dokumendid dokumendihaldussüsteemis (DHSis) või ka dokumendihalduse osa muudes infosüsteemides.

Koolide ülevaade vahepealsetest arengutest

Janne Kerdo: Sekretäride valdkonnal uus õppekava, mis on tehtud uue kutsestandardi alusel. Kõik 5. taseme õppekavad on kohustusliku mooduliga, mille peavad õpilased läbima. Valmimisel on 1-aastane infohalduse jätku õppekava koostöös TTÜga neile, kes omavad töökogemust või on teinud kutseeksami. Majanduskoolile on esitatud riiklik tellimus, et bürootöötaja kutsestandardi (tase 4) baasil teha õppekava 9. klassi lõpetanutele, sest neil ei ole piisavalt valikuvõimalusi. Sellele tuleb ka jätkuõpe. Ka filoloogid tulevad õppima sekretäri kutset.

Ingrid Pappel: TTÜs on õppekava „E-riigi tehnoloogiad ja teenused“. Idee on selleks, et toimiks sügavam koostöö avaliku sektoriga, et tudengid analüüsiks probleeme, mis on reaalselt esile kerkinud. Täiendõppe jaoks on väljatöötatud moodulõpe, millega tahame alustada jaanuaris, see annab 24 AP, mida on võimalik üle kanda õppekavadele: IT äritehnoloogia ja e-riigi tehnoloogiad ja teenused.

Veiko Berendsen: TÜs on plaanis suurem struktuurimuudatus. Hetkel käib arutelu valdkondade üle. Kavas olnud ülikoolide vastutusvaldkondade jagamine riigis, et vähendada dubleerimist, ei jõudnud kuhugi, rektorid ei jõudnud kokkuleppele. Ei ole selge, milline tuleb HTMi otsus koolitustellimusele alates 2016.aastast, kui riigieelarvelisi kohti enam ei eksisteeri. Ülikoolid ei taha, et riik neile täpselt ette kirjutaks, mida õpetada. Samas on küsimus ülikoolide sees, mida siis on vaja õpetada. Räägitakse sellest, et ülikooliharidus võiks olla rohkem rakenduslik.

2 aastat tagasi viidi kokku raamatukogundus ning info- ja dokumendihaldus. On ühine vastuvõtt: päevasesse õppesse võetakse vastu 20, avatud õppesse 40 tudengit. Viimases on suur konkurss: üle 2 inimese kohale. Spetsialiseerumine tuleb peale 1.-st semestrit. Õppekavas sisulisi muudatusi täna ei ole tehtud, muudatused tehakse peale kutsestandardi kehtestamist. Lõpetajaid on ca 30 tudengit aastas. Kokku on nimekirjas ca 250 üliõpilast, kellest reaalseid õppijaid ca 200.

Muuseumide ja raamatukogu töötajatele on eraldi õppekava magistriõppe tasemel. Endiselt õpetatakse ka arhiivindust.

Raivo Ruusalepp: Teist aastat on TLÜs infoteaduste õppekava, mille raames on võimalik valida dokumendihalduse suund. Tudengeid on grupis 15-20. Magistri tasandil on 4 valikusuunda, igal aastal toimub vastuvõtt 2le suunale. Ka TLÜs on kavandatud struktuuriüksuste liitmist, üsna tõenäoline on et alles jääb 4-5 suuremat. On räägitud, et infoteadused liidetakse informaatika ja matemaatika instituudiga. Järgmine aasta toimub vastuvõtt veel vanale õppekavale, alates 2016. aastast tulevad uued õppekavad. Tudengitel on võimalik võtta kursuseid Balti Filmi- ja Meediakoolist. Doktoriõppesse on iga aasta 1 RE koht.

Dokumendihalduse eriala lõpetajad

Liivi Karpištšenko: Kas koolidel on teada, kuhu eriala lõpetanud dokumendihaldurid kaovad, mis aladel nad töötavad?

Raivo Ruusalepp: TLÜs õppivatest tudengitest enamik töötavad dokumendihalduritena.

Veiko Berendsen: Täpselt ei tea, osad on lapsega kodus. Vändra, Põlva, Põltsamaa vallavalitsused, kes said tunnustust AKI poolt, on TÜ lõpetajad. Kõik teevad vaikselt oma tööd.

Liis Laaneloog: JuMis oli sekretäri konkurss, kandidaatide seas ei osalenud ühtegi dokumendihalduse haridusega inimest. Samas oli teiste erialade magistreid.

Janne Kerdo: kui otsitakse sekretäre, siis selle info võiks saata ka koolidele.

Dokumendihalduri kutsestandard (tase 6 ja 7)

Hille Oidemaa: väljatöötatud kavandil puudus sidusus muude sarnaste standarditega (juhiabi, arhivaar).

Raivo Ruusalepp: häguseks jäi 2 tasandi vaheline eristamine.

Inimene ei saa aru, mis vahe on kutsestandarditel, kas juhiabi 6 või dokumendihaldur 6?

Veiko Berendsen: kutsestandardi tasemete (6 ja 7) eristamise mõte oli, töökogemus ja juhtimise funktsioon. Kavandile tuli tagasisidet piisavalt. Seos teiste kutsetega on selgelt olemas, probleem on laius või konkreetsus. Esitati vastakaid seisukohti, nt toodi välja, et tööülesanded on liiga üksikasjalikult kirjeldatud. Samas, kui ei kirjelda, kas siis ei pea seda oskama? Teiselt poolt tuli ettepanekuid, et kas peab olema laiem, et lisada juurde infotöö, infokorraldus, infojuhtimise teemad. Selles osas oli kriitika, et siis ei suuda üks inimene seda kõike õppida ja korraldada.

Liivi Karpištšenko: MKMi märkus oli, et kas üks inimene peab oskama dokumente skaneerida ja samas tööprotsesse analüüsida? Standardist ei tulnud välja, milliste teadmistega dokumendihaldur selles protsessi osaleb? Või ta peabki ta juhtima kogu protsessi ümberkujundamist?

Raivo Ruusalepp: See on suure asutuse vaade, väikses erasektori asutuses on asjad teistmoodi.

Liivi Karpištšenko: itSMF seminaril räägiti, et ei ole vaja eraldi IT osakondi, vaid teenuste juures on erinevate teadmistega spetsialistid.

Veiko Berendsen: standardis on mõeldud infokorralduse aspekti kõikide tegevuste juures. Teadmiste blokk sisaldab ettevalmistust kutseeksami programmiks. Mõtlemapanev oli arvutikasutamise oskuste osa tasemed A1-A7, see on vananenud. Läbivate kompetentside osa on halb, aga sellega suuremaid probleeme.

Hille Oidema: kui on hästi lahti kirjutatud, siis inimene saab täpselt aru, mida hakatakse hindama.

Raivo Ruusalepp: kui ma võtan tööle sellise kutsega inimese, siis mida ma saan, kas skaneerija või asutuse järgmisele tasandile viia? Asutusele on vaja mõlemaid.

Liivi Karpištšenko: kutsekojas räägiti, et kutsestandard peab lähtuma tööturu vajadustest ja ei tohi olla koolitajate poole kaldu (et pakume seda, mida me oskame õpetada). Mis on ikkagi dokumendihalduri roll tulevikus? Lähtuda tuleks reaalsest olukorrast, mis on need teadmised, mis on selle valdkonna inimestel, mida teistel ei ole. Mida küsitakse dokumendihaldurilt ja millistel juhtudel vaadatakse dokumendihaldurist mööda?

MKMi ettepanek oli, et dokumendihalduril peaksid olema teadmised riigi infosüsteemist, X-teenest, DVKst, RIHAst. Uute inimest puhul on probleem – kui nad ei tea, et on olemas X-tee ja DHN ning et dokumendihaldus on seotud teenuste arendamisega, siis see on kurb.

Ingrid Pappel: TTÜ õppekava annab kõike seda, mis on riigi komponendid ja sellega seonduv. Soov on, et lisaks IT-le tekiks teenuste vaade ja protsesside arendamise pool. Õppekava peaks andma laiemad teadmised, kui on kirjas kutsestandardis.

Veiko Berendsen: õppekava ja kutsestandard on 2 erinevat asja.

Veiko Berendsen: TÜs on IT õiguse suund, meie jaoks on probleem, et sinna võetakse ainult bakalaureuse kraadiga juriste ja et see on inglisekeelne õpe. Õppejõududeks kutsutakse rahvusvahelisi ja Eesti spetsialiste. Probleem on, et kui eeldatakse, et alus on olemas (juristi bakalaureus), siis õpetamine käib teistmoodi – ei pruugita lasta registreeruda või ei pruugi hakkama saada.

Dokumendihalduri roll

Liivi Karpištšenko: dokumendihaldurilt oodatakse laiemaid teadmisi: õiguse üldised teooriad (riigiõigus, eraõigus), infoturve jne. Mis on reaalsed ootused?

Ingrid Lehto: tänapäeval on põhiohk protsesside arendamisel ja juurutamisel DHSides. Standardi puhul jäi silma, et dokumendihaldur ei tee seda tööd üksinda, see peab toimuma koostöös sisuinimesega nendega, kes on teenuste omanikud. Dokumendihaldur saab kaasa rääkida protsesside analüüsimisel ja kujundamisel oma vaatest. Dokumendihaldus ja infohaldus – põhivaade on hetkel ikka dokumendihaldus, aga see laieneb. Suurtes asutustes ei suuda üks inimene hallata kõike. Dokumendihaldur vaatab ühte konkreetselt osa ja otsustab, kuidas selle haldust korraldada. Valdonna juht peaks tervikprotsessi koordineerima. Meid on kaasatud nt SAPi tegemisse, anname hinnangu, millisel infol on säilitusväärtus, vaatame info teket ja talletamise viisi. Urime tausta, õigusakte ja oleme teinud ettepanekuid õigusaktide muutmiseks. Et paber ei tekiks paberi pärast.

Kärt Allert: osalen infohalduse strateegia väljatöötamises, kus räägitakse, et infohaldus ei võrdu dokumendihaldusega. Minu peas on infohaldus suurem teema, ühe asutuse äriprotsessi kaardistus. Need teemad on nii läbipõimunud, näen koostööd erivaldkondade inimeste vahel. Kui oli vaja luua infosüsteem, siis dokumendihaldur ei ole osalenud, seda on vedanud sisuinimesed koostöös ITga. Ideaalis oleks tore, kui ka dokumendihaldur kaasatakse, aga see tähendab töökorralduse muutmist asutuses.

Raivo Ruusalepp: see tuleb sellest, töökorraldus asutustes on silodepõhine, väljaspool dokumente toimivate protsessidega ei ole dokumendihaldur kursis. Teenuspõhine mõtlemine

nõuabki teistmoodi mõtlemist, selleks on vaja kas välist konsultanti või tuleb see kompetents asutuse seest. Dokumendihalduril võiks need oskused olla.

Liivi Karpištšenko: ei ole selliseid näiteid, kus dokumendihaldur juhiks teenuseid.

Jääb küsimus, kas dokumendihalduri osa on DHSis olevad dokumendid või mis? DHNi suvine seisukoht, et dokumendihaldusjuht ei saa olla infohaldusjuht. Sama seisukoht ka mujalt. Valdkonna koordineerijatena tahame teada, mis on need tegelikud ootused.

Hille Oidemaa: asutused on hästi erinevad, kes on see inimene, kes suudab esitada õigeid küsimusi, mida me tahame näha ja kuidas? Miks on vaja infosüsteemi.

Raivo Ruusalepp: miinimum, mida dokumendihaldur peaks suutma tagada, et jääksid alles funktsioonid ja sarjad. Teenuste põhised infosüsteemid kipuvad olema transaktsioonide põhised, kus on see info, mis dokumenteerib, mida IS tehti?

Veiko Berendsen: Sotsiaalministeeriumil on plaan viia DH üheks osaks ISis. Dokumendihalduse termin „agiilne“ – äriprotsessid oleks agiilsed, et transaktsioone saaks kergesti muuta, et töövood oleksid paindlikud. DHSides on sobiv agiilsus olemas, läbi arutamata öeldakse, et see DHS ei sobi, et teeme teistmoodi.

Liivi Karpištšenko: agiilne on üldisem termin.

Üks tüüp on dokumendipõhine asutus, kus on kirjad, protokollid, käskkirjad, teine tüüp on andmepõhine asutus (nt EMTA, SKA), kus valdav elu käib andmete pealt. Väiksemas asutuses teeb dokumendihaldur kõik töö ära, suurtes asutustes on asi keerulisem. Väärtuse määramine on üks oskus dokumendihalduril.

Liis Laaneloog: igas asutuses on palju ISe, palju neid kokku on, ei tea. Kõik ISid on seotud mingis osas dokumendihaldusega, osade ISide arendamisse on dokumendihaldureid kaasatud. Suures asutuses ei ole dokumendihaldur kompetentne kõikide probleemidega tegelema.

Veiko Berendsen: kas te ootate, et kuskilt tuleb üliõpilane, kes 3 aastat dokumendihaldust õppinud ja hakkab kõik infosüsteeme arendama? Ei saa seada seda õpiväljundiks.

Liivi Karpištšenko: kas oleme võtnud liiga suure eesmärgi?

Liis Laaneloog: IT talitus ei teagi, et peaksid tegelema infohaldusega.

Liivi Karpištšenko: Riigi Infosüsteemide Keskus (RIK) ehk IT-pool on täitja, tellimus tuleb äripoolelt, nad on seda ise öelnud.

Liis Laaneloog: dokumendihaldur ei lähe neile ütlema, et hakka nüüd infohaldusega tegelema.

Riina Velleste: dokumendihalduri roll on tegeleda ainult dokumendihaldusega, Eevi Hõbemäe osaleb ka teise ISide arendamise projektides, kus on seosed DHSiga, kust on vaja andmed kätte saada dokumentidena.

Liivi Karpištšenko: Põllumajandusministeeriumi õigusaktides oli palju nõudeid paberil vormistamiseks ja postiga saatmiseks. Kas neid nõudeid olete ka vähemaks saanud?

Riina Velleste: ootame haldusmenetluse seaduse (HMS) muudatust. Dokumendivahetus on 70% digitaalne. Soov on viia ka haldusaktid digitaalsele edastamisele.

Veiko Berendsen: dokumendihaldur ei saa võtta vastutust, aga kes selle vastutuse võtab? Vastutus jääb hajutatuks ja teenuse omanik on sisu poolel. IT õpe TÜ-s on ainult kitsas programmeerimine, puudub teadmine ühiskonna ja organisatsioonide toimimisest.

Marve Kaljumäe: MKMis tegelevad 3 inimest dokumendihaldusega ja üldine suund on, et

dokumendid liiguvad DHSst välja. Lähetused SAP-i ja iseteenindusportaali, kuidas neid säilitatakse ja arhiveeritakse?

Ingrid Lehto: meil on dokumendihaldur tavakasutaja rollis ja puudub ülevaade nendest dokumentidest. Kas DHS peaks olema SAPiga liidestatud?

Dokumendihalduse õpe

Liivi Karpištšenko: Eelmisel aastal oli ka arutlusel, kas dokumendihalduse õpet on üldse eraldi vaja või tuleks integreerida erinevatesse õpekavadesse?

Raivo Ruusalepp: õppekava ei saa kinni panna, kui need on juba olemas. Raske on üldpõhimõtete tõlkimine oskusteks kutsestandardis.

Liivi Karpištšenko: ka puudub teadustöö tasand nendes küsimustes.

Marve Kaljumäe: õppekavad on toredad, aga tegelik elu on midagi muud. Koolist paistab elu teistmoodi.

Veiko Berendsen: üldise teadmise tõstmiseks on vaja täiendõppe programme, et need, kes on praktikas saaksid sisulisi teadmisi juurde, saaksid teha asju paremini.

Dokumendihaldussüsteem vs infohaldussüsteem

Liivi Leomar: dokumendihaldureid on üritatud kaasata infohalduse strateegia koostamisse. Praegusest DHSist oodati infohaldussüsteemi ja seda heidetakse ette, miks selliseid võimalusi ei ole. Infosüsteeme on palju ja neid toodetakse juurde, juht tahab, et märksõna järgi otsib mitmetest infosüsteemidest.

Veiko Berensen: kuidas seda lahendada, teha liigitusskeem, mille alusel on võimalik otsida märksõna järgi kõikidest infosüsteemidest, see haakub meie teemaga. OpenTextis on olemas selline funktsionaalsus, aga seda ei kasutata, dokumendihaldur ei oska seda juurutada. Kui ei osata kasutada, siis järelikult ei ole ka veel vaja.

Liivi Karpištšenko: suunaks on võetud üleminek struktureeritud dokumentidele, andmetele.

Pille Noodapera: mõiste dokumentide loetelu on kiivas, mõte oli, et dokumentide loetelus on liigitatud kogu asutuse info, et see oleks alus, et saaks midagi otsida ja leida.

Lõppsõna koolidele

Raivo Ruusalepp: õppekavade maailm on omaette maailm ja muutmine on pikaajaline: 1,5-2 aastat.

Veiko Berendsen: kõik on seotud üldisemalt kõrgharidusmaastiku arenguga, probleemiks on, kes õpetab. **28.10 kell 12.30 toimub arutelu kutsekojas**, kes soovib, võib osaleda. Dokumendihaldurite Ühingu seisukoht oli, et mitte muuta dokumendihalduri kutset infokorraldajaks. Peamine küsimus kutsestandardi sisus on teemade kitsuse/laiuse küsimus.

Ingrid Pappel: TTÜ e-riigi tehnoloogiate ja teenuste õppesuund on väga uus ja on tekkinud ka juba uusi mõtteid, kuidas edasi areneda.

OTSUSTATI: DHNi aastalõpu koosolek on 10.12.

ETTEPANEK: Kui otsitakse sekretäre, siis selle info võiks saata ka koolidele (Tallinna Majanduskool)

(allkirjastatud digitaalselt)
Juhataja
Liivi Karpitšenko

(allkirjastatud digitaalselt)
Protokollija
Relika Metsallik-Koppel